

ΠΕΝΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΤΟ  
ΖΕΪΜΠΕΚΙΚΟ  
ΤΗΣ ΚΑΤΙΝΑΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΒΑΣΙΣΜΕΝΟ  
ΣΕ ΑΛΗΘΙΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ



ΕΠΠΗΝΙΚΗ ΠΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το ζεϊμπέκικο της Κατίνας**  
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Πένυ Παπαδάκη  
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Αρετή Κολλάτου  
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα  
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Μερσίνα Λαδοπούλου  
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: Α. & Φ. Δεληγιάννης Ο.Ε.  
ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Κωνσταντίνα Παναγιώτου & ΣΙΑ Ο.Ε.

© Πένυ Παπαδάκη, 2012  
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Liz Dalziel/Trevillion Images UK  
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2012

Πρώτη έκδοση: Ιούνιος 2012, 2.000 αντίτυπα

ISBN 978-960-496-895-4

*Τυπώθηκε σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτού.*

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.  
Έδρα: Τατοΐου 121  
144 52 Μεταμόρφωση  
Βιβλιοπωλείο: Μαυρομιχάλη 1  
106 79 Αθήνα  
Τηλ.: 2102804800  
Telefax: 2102819550  
www.psichogios.gr  
e-mail: info@psichogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.  
Head office: 121, Tatoiou Str.  
144 52 Metamorfossi, Greece  
Bookstore: 1, Mavromichali Str.  
106 79 Athens, Greece  
Tel.: 2102804800  
Telefax: 2102819550  
www.psichogios.gr  
e-mail: info@psichogios.gr

ΠΕΝΥ ΠΑΠΑΔΑΚΗ

ΤΟ  
ΖΕΪΜΠΕΚΙΚΟ  
ΤΗΣ ΚΑΤΙΝΑΣ



*Στη μόνια...*

## Αντί προλόγου

Έχουμε σηκωθεί εδώ και χρόνια από το τραπέζι της παιδικής μας ζωής, αλλά κανένας δε μάζεψε τα ψιχουλάκια της ψυχής του.

Συνηθίζεται να τα μαζεύει ο τελευταίος. Κι εγώ, που ήμουν τελευταία, τα μάζεψα, αλλά αντί να τα πετάξω στα σκουπίδια έφτιαξα ένα καρβέλι και αποφάσισα να το κόψω και να σας το μοιράσω.

Για άλλους θα 'ναι πικρό και για άλλους γλυκό, αλλά έτσι είναι η ζωή. Άλλωστε, αυτά είναι τα ψίχουλα του καθενός μας.

Σεπτέμβριος 2003,  
ημέρα Παρασκευή, 17 του μήνα

**Κ**άπου στη Φρεαττύδα, απογευματάκι, την ώρα που δύει ο ήλιος. Αυτόν τώρα κοιτάζει η Κατίνα και σκέφτεται τη δική της δύση. Αν και πλησιάζει, δεν τη νοιάζει, γιατί νιώθει πολύ γεμάτη. Νιώθει πλήρης, τόσο απ' τα πάθη της όσο κι απ' τα λάθη της.

Τα πάθη, βέβαια, κάποτε καταλαγιαίνουν και σβήνουν. Τα λάθη που κάναμε όμως μας ακολουθούν πάντα, είναι κομμάτι μας. Σαν την ουρά του χαρταετού, που τον ακολουθεί όσο ψηλά κι αν φτάσει, όσο χαμηλά κι αν πέσει. Χωρίς ουρά δεν υπάρχει χαρταετός· και χωρίς λάθη δεν υπάρχει άνθρωπος.

Η Κατίνα, αφού συμφιλιώθηκε μαζί τους, τα αγάπησε και τα έβαλε στην άκρη της ψυχής της. Μιας ψυχής που στέκεται μόνο στις όμορφες στιγμές, όπως άλλωστε έχει συνηθίσει να κάνει σε όλη της τη ζωή.

Σαν μια φωτογραφική μηχανή, τα πανέμορφα μάτια της έχουν αποτυπώσει πολλές άσχημες και λίγες όμορφες στιγμές.

Υπάρχουν άνθρωποι που αν τους δείξεις μια εικόνα από έναν πόλεμο, θα δουν μόνο τη φρίκη, το αίμα και το

θάνατο. Η Κατίνα, όμως, σ' αυτές τις εικόνες έβλεπε μόνο την ελπίδα για τη νίκη, αλλά και τον αγώνα που κάνει ένα λουλούδι να φυτρώσει μέσα στα χαρακώματα. Αυτή η αισιοδοξία της την κράτησε ζωντανή και δυνατή, ώστε να μπορέσει να συνεχίσει.

Και να τη σήμερα, να κάθεσαι και να χαίρεσαι τη μέρα που της ανήκει δικαιοματικά.

Τι όμορφο που είναι να γιορτάζεις τα γενέθλιά σου παρέα με την κληρονομιά που θα αφήσεις πίσω σου: παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα. Να τα γιορτάζεις μαζί με γνωστούς και άγνωστους που κάθονται στα διπλανά τραπέζια και γελάνε με το σβήσιμο των κεριών.

Και η Κατίνα, που είναι το τιμώμενο πρόσωπο της βραδιάς, κάθεσαι στην κεφαλή του μεγάλου τραπέζιού και καμαρώνει σαν παγόνη.

Ακούει το τραγουδάκι των γενεθλίων και στέκεται στα λόγια «παντού να σκορπίζεις της γνώσης το φως».

Η γνώση αποκτάται με την εμπειρία, τη χαρά και τον πόνο – κυρίως τον πόνο, που είναι το πιο δυνατό αίσθημα. Έτσι σκέφεται η Κατίνα και, καθώς είναι από τη φύση της αντιδραστική, επίτηδες έχει αλλάξει το στίχο που λέει «της νιότης το φως».

Το φως της νιότης χάνεται καθώς τα χρόνια κυλούν· της γνώσης το φως όμως δυναμώνει, κι αυτό είναι το σωστό.

«Έτσι να το λέτε το τραγουδάκι», μας συμβούλεψε κάποτε. Κι από τότε της το λέμε έτσι. Δεν της χαλάμε το χατίρι.

Η Κατίνα, αν και απέκτησε αυτή τη γνώση, δεν είναι

ακόμα σίγουρη αν τα έμαθε όλα. Ποτέ δεν τα μαθαίνεις όλα. Πάντα κάτι λείπει.

Κι αυτό το κάτι είναι που σε κάνει να ζεις για να ελπίζεις ότι ίσως αύριο το μάθεις.

Όμως, τα χρόνια κυλούν και φτάνει το τέλος, αλλά εσύ νομίζεις ότι είσαι ακόμα στην αρχή. Γαντζώνεσαι από την ελπίδα και συνεχίζεις.

Η Κατίνα κλείνει τα εβδομήντα εννέα της χρόνια, αλλά νιώθει λες και είναι δεκαεννιά.

Από το βάθος του μαγαζιού, ακούγεται η φωνή της Μπέλλου σ' ένα γνωστό ζεϊμπέκικο. Θέλει να σηκωθεί να χορέψει.

Το σώμα το ρημάδι, όμως, δεν ακολουθεί την καρδιά και τη σκέψη που πετούν. Και πάνω στο πέταγμά τους γυρίζει πάντα πίσω... Στη Ραμόνα, στη μάνα, στον πατέρα, στ' αδελφια, στον Πέλοπα...



Χειμώνας 1939, Θεσσαλονίκη

Κατίνααα, μωρή Κατίνααα!»

Το ίδιο έργο κάθε μέρα στη φτωχογειτονιά.  
Η κυρα-Παγώνα, μια παλιά αρχόντισσα της Περ-  
γάμου, που τώρα πια μόνο ο τίτλος της «παλιάς» της  
έχει απομείνει, φωνάζει την κόρη της την Κατίνα.

Και η Κατίνα, ένα δεκαεξάχρονο μπουμπούκι με γκρι-  
ζοπράσινα μάτια –προίκα της μάνας της– κι έναν κα-  
ταρράχτη από ολόμαυρα μαλλιά –προίκα του πατέρα  
της– να μην την ακούει ποτέ καθώς τη γυρεύει στις γει-  
τονιές της Ραμόνας.

Αν και είναι κοντούλα κι αδύνατη –δεν ξεπερνάει το  
ενάμισι μέτρο– έχει τη δύναμη να ξεδιπλώνει το ανά-  
στημά της και να γίνεται άλλη τόση.

Το γέλιο της είναι πηγαίο, αληθινό και βγαίνει απ' τα  
βάθη της ψυχής της. Η ματιά της ξυράφι που σε κόβει  
στα δύο. Αλλά όταν επιστρατεύει το νάζι της στάζει  
γλύκα.

Είναι ένας άνεμος αυτό το κορίτσι. Και ο άνεμος δε  
φυλακίζεται. Βρίσκει πάντα τις χαραμάδες για να ξεφύ-  
γει. Η Κατίνα είναι η μόνη που μπορεί και ξεφεύγει από  
τον κλοιό της μάνας της.

Η κυρα-Παγώνα γεννήθηκε και μεγάλωσε στην Πέργαμο, ξακουστή πόλη της Μικράς Ασίας, στα νότια παράλια, με έντονο το ελληνικό στοιχείο και έναν πολιτισμό απαράμιλλο. Τυχεροί όσοι ζούσαν εκείνα τα χρόνια στον τόπο αυτό, γιατί ο πλούτος, η αρχοντιά, η κουλτούρα, τα ήθη και τα έθιμα συνέθεταν χαρακτήρες που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στα γράμματα, στις τέχνες, ακόμα και στην απλή καθημερινότητα.

Άλλοι άνθρωποι ήταν αυτοί... Με την αρχοντιά χαραγμένη στο κούτελό τους...

Εκείνα τα χρόνια, λοιπόν, γεννήθηκε η Παγώνα. Και είχε την τύχη να μεγαλώσει με μυρωδιές, εικόνες και αρώματα.

Γεννήθηκε και μεγάλωσε σε μια γειτονιά γεμάτη ανθρώπους διαφορετικούς, αλλά και τόσο ίδιους μεταξύ τους. Άλλη η γλώσσα, άλλη η θρησκεία κι η κουλτούρα, ίδιος όμως ο πόνος, ίδια τα προβλήματα, ίδια και η αδικία.

Αυτοί οι δρόμοι, λοιπόν, ευωδιάζαν καρυκεύματα τα οποία χρησιμοποιούσαν οι γυναίκες για να τρελάνουν και να ικανοποιήσουν ακόμα και τον πιο δύσκολο άντρα. Ελληνίδες και Τουρκάλες είχαν έναν κοινό σκοπό: το ξελόγιασμα.

Όπου κι αν γυρνούσε κανείς το μάτι του έβλεπε χρώματα και λουλούδια. Τα σπίτια ήταν κατάλευκα από τον ασβέστη και οι αυλές γεμάτες γεράνια κατακόκκινα, για να σπάνε τη μονοτονία του λευκού. Είχαν και ζουμπούλια και γαρίφαλα, γιασεμιά και γαρδένιες.

Σ' ένα τέτοιο σπίτι μεγάλωσε η Παγώνα: κατάλευκο και μεγάλο, με αυλή ίδια με παράδεισο.

Η μάνα κάθε Κυριακή φορούσε τα καλά της και μετά τη λειτουργία ετοιμάζε μαζί με τις κόρες της το κυριακάτικο τραπέζι.

Και να τα σουτζουκάκια με το κύμινο και το ατζέμ πιλάφι, να και τα ιμάμ μπαϊλντί με τα μπόλικα κρεμμύδια και το σκόρδο, να και τα κεφτεδάκια με το δυόσμο και τη ρίγανη· στο τέλος ερχόταν και το γλυκό. Άλλοτε ήταν μπακλαβάς, άλλοτε γαλακτομπούρεκο και στα μεγάλα κέφια έφτιαχναν και καζάν ντιπί.

Όταν το φαγητό τελείωνε, όλοι οι γείτονες –Έλληνες και Τούρκοι μια αγκαλιά στο περιβόλι του Χριστού και του Αλλάχ– γλεντούσαν με τραγούδια.

Η καλύτερη φίλη της Παγώνας, η Αϊμέ, ήταν Τουρκάλα. Μια γυναίκα γεμάτη πάθος για τη ζωή και τον έρωτα. Εκείνη της έμαθε να μιλά τα τούρκικα και να λέει το φλιτζάνι. Κυρίως όμως της έμαθε όσα ανακαλύπτουν τα κορίτσια στα κρυφά από τους μεγάλους. Η Αϊμέ, όμως, δεν μπόρεσε να κάνει τη φίλη της έστω και για λίγο να αισθανθεί τι όμορφο που είναι να σ' αγαπούν. Για τη Παγώνα όλα εμπειρείχαν τη λέξη «πρέπει». Τα πάντα στη ζωή της ήταν καθήκον.

Έτσι, όμως, είχε μεγαλώσει η Παγώνα. Οι γονείς είχαν τον πρώτο και τον τελευταίο λόγο στη ζωή των παιδιών τους, κι εκείνη δεν αντιστάθηκε ποτέ στη μοίρα της. Ήταν όμορφη γυναίκα, με ύφος αυστηρό και ανάστημα επιβλητικό. Σπάνια σήκωνε τα μάτια να κοιτάξει τους γονείς της, αλλά όταν τα σήκωνε ομόρφαινε ο κόσμος όλος. Το ίδιο σπάνια χαμογελούσε. Κι όταν το έκανε, ο ήλιος έλαμπε.

Κάθε που μιλούσε καθήλωνε τους συνομιλητές της με τον κοφτό της τόνο. Δε σήκωνε πολλά, όμως ήταν δίκαιη. Σχολείο δεν πήγε ποτέ. Η αδελφή της η Κατερίνα, που είχε μάθει λίγα γράμματα και είχε διδαχτεί την τέχνη της μαίας, τη βοήθησε να μάθει κι εκείνη κάτι λίγα, ίσα να διαβάζει και να μετράει.

Ιδίως στο μέτρημα δεν την έφτανε κανείς. Μ' αυτό το μέτρημα το κομπόδεμα της οικογένειας μεγάλωσε κι έφτασε να γίνει το μεγαλύτερο της πόλης.

Όταν έφτασε σε ηλικία γάμου, η Παγώνα παντρεύτηκε αυτόν που οι γονείς της διάλεξαν για την ίδια. Αυτό ήταν το σωστό. Έτσι την είχαν μεγαλώσει, και αντίρρηση δε χωρούσε καμία.

Μπορεί σε όλα και σε όλους να σήκωνε ανάστημα, στους γονείς της όμως έσκυβε το κεφάλι.

Έτσι το έσκυψε και στον άντρα που της διάλεξαν. Κι ο Γιάννης δεν της κακόπεσε. Ήταν ένα ήσυχο ανθρωπάκι από τη Μυτιλήνη που είχε πάει στην Πέργαμο για δουλειές –μιας και ήταν έμπορας, και μάλιστα μεγάλος– κι εκεί ξεχάστηκε χρόνια ολόκληρα και δε γύρισε ποτέ πίσω. Άλλωστε, δεν είχε και κανέναν να τον περιμένει. Οι γονείς του είχαν πεθάνει από καιρό κι ο αδελφός του είχε μεταναστεύσει σε ξένη χώρα και είχε χρόνια να τον δει.

Ο Γιάννης δεν ήταν όμορφος άντρας, αλλά ούτε κι άσχημο τον έλεγε κανείς. Ένας συνηθισμένος άνθρωπος ήταν. Αλλά όπως σε κάθε άνθρωπο ο Θεός δίνει και κάτι ξεχωριστό, κάτι σαν στίγμα δηλαδή, για να ξεχωρίζει από τη μετριότητά του, στον Γιάννη ο Πανάγαθος χάρισε μια γλύκα στο πρόσωπο που πήγαζε από την τρυ-

φερή και γεμάτη αγάπη καρδιά του. Κάτω απ' το παχύ μουστάκι του κρύβονταν δυο χείλη που όλο γελούσαν.

Όταν γνώρισε την Παγώνα, εντύπωση του έκανε η σοβαρή της έκφραση. Εδώ που τα λέμε, δηλαδή, όλα πάνω της τον εντυπωσίασαν, αφού αυτή η γυναίκα δεν περνούσε απαρατήρητη. Είχε ανάστημα ψηλό για την εποχή της και ύφος μεγαλύτερης από την ηλικία της. Αμέσως έβαλε στοίχημα με τον εαυτό του ότι θα την έκανε γυναίκα του· θα της άλλαζε το ύφος, θα το έκανε πιο γλυκό και θα τη μάθαινε να γελάει.

Μπορεί, βέβαια, να κατάφερε να την κάνει γυναίκα του, ούτε το ύφος της όμως άλλαξε ούτε και την έμαθε να γελάει. Μόνο να χαμογελάει πού και πού, κι αυτό του ήταν αρκετό.

Είχε όμως ακόμα ένα μεγάλο προτέρημα αυτός ο άντρας. Ήταν ήρεμος χαρακτήρας, σε αντίθεση με την επιβλητική προσωπικότητα της Παγώνας, έτσι όμως έφτιαξαν το τέλειο συστατικό ενός ισορροπημένου γάμου. Δεκατέσσερα παιδιά έκαναν στην Πέργαμο, κι αυτό για τα χρόνια εκείνα δεν ήταν σπάνιο.

Η Παγώνα μπορεί να μην ερωτεύτηκε τον άντρα της, όμως τον σεβάστηκε και τον τίμησε. Στάθηκε στο πλάι του σαν βράχος στα εύκολα και στα δύσκολα και στο τέλος τον αγάπησε κιόλας μ' αυτή την αγάπη που χαρίζει ο χρόνος και η συνήθεια στους ανθρώπους.

Στην Πέργαμο, πάντως, έζησαν καλές μέρες. Ικανός έμπορος ο Γιάννης, καλό το κουμάντο της Παγώνας, κατόρθωσαν με αυτό τον τρόπο να κάνουν μια μικρή περιουσία. Μια περιουσία που φτιάχτηκε με κόπο, αλλά

χάθηκε με πολύ πόνο. Μέσα σε μια νύχτα χάθηκαν όλα. Είδαν το σπίτι τους να καίγεται και τη ζωή που μέχρι τότε είχαν φτιάξει να ρημάζει. Και να 'ταν μόνο η δική τους...

Ξαφνικά, το μίσος των άλλοτε αδελφών Τούρκων θέριψε τόσο, που όλα τα ιστοπέδωσε: φιλίες, οικογένειες, συγγένειες, περιουσίες... τα πάντα.

Η φωτιά και η οδύνη απλώθηκαν παντού. Κόσμος να τρέχει αλαφιασμένος και να μην ξέρει πού πηγαίνει. Μάνες να χάνουν τα παιδιά τους, γυναίκες να αποχωρίζονται τους άντρες τους, μαγαζάτορες να βλέπουν την περιουσία και την αξιοπρέπειά τους να γίνονται στάχτη. Τόσες απώλειες, τόσος πόνος, τόση οργή.

Ουρλιαχτά παντού. Πανικός στο λιμάνι για μια θέση στη βάρκα. Και απόγνωση. Απόγνωση σε βαθμό τρέλας, που οδηγούσε τον κόσμο να πέφτει στη θάλασσα για να σωθεί – ή ακόμα και να πνιγεί, και να γλιτώσει έτσι από τα χειρότερα.

Ο Γιάννης είχε ακούσει τις φήμες για το διωγμό κάθε ελληνικού στοιχείου και είχε ενημερώσει σχετικά τη γυναίκα του. Η Παγώνα, όμως, αρνούσαν να το πιστέψει.

Κανένας δεν ήθελε να πιστέψει την αλήθεια, πόσο μάλλον εκείνη που είχε τις ρίζες της βαθιά φυτεμένες σε αυτό το άγιο χώμα· το χώμα που πότισε με αίμα με κάθε παιδί που έφερε στον κόσμο.

Δεν ήθελε να φύγει και ν' αφήσει πίσω της όλα όσα αγάπησε· και, κυρίως, τη μόνη φίλη που είχε ποτέ στη ζωή της, την Αϊμέ. Οι γονείς της είχαν πεθάνει, και η Αϊμέ τη στήριζε και τη βοηθούσε.

Αλλά δε γινόταν αλλιώς. Έπρεπε να χωριστούν δυο

γυναίκες που μοιράστηκαν κρυφά και φανερά όνειρα για τριάντα χρόνια. Στο τέλος αναγκάστηκε να βγάλει με πόνο καρδιάς τις ρίζες της και να πάρει το δρόμο για την Ελλάδα.

Από τους Τούρκους εκδιώχθηκαν κακήν κακώς. Μέσα στη φοβερή αναστάτωση, η Παγώνα ίσα που πρόλαβε να κρύψει λίγες λίρες στον κόρφο της. Άρπαξαν τα παιδιά τους κι έτρεξαν να μπουν στις βάρκες που θα τους μετέφεραν στην πατρίδα.

Ποια πατρίδα άραγε; Ποιος τόπος θα γινόταν τόπος τους; Ποιοι Έλληνες θα γίνονταν αδελφια τους από τη στιγμή που τους κόλλησαν την ετικέτα «πρόσφυγες»;

Έχασαν κάτι περισσότερο από τις περιουσίες τους αυτοί οι άνθρωποι. Έμειναν χωρίς ταυτότητα και αξιοπρέπεια. Επιπλέον, ο Γιάννης και η Παγώνα, στο ταξίδι τους για την Ελλάδα, έχασαν και δύο δίδυμα παιδιά. Ήταν πολύ μικρά για ν' αντέξουν το κρύο, την υγρασία και την εξαντλητική πείνα.

Αν και πόνεσαν και έκλαψαν πολύ για τα αγγελούδια τους, δεν ήταν αχάριστοι άνθρωποι, γι' αυτό κι ευχαριστούσαν τον Θεό νύχτα-μέρα που τους βοήθησε να κρατήσουν τα υπόλοιπα παιδιά τους ζωντανά, και τα έφεραν στη νέα τους πατρίδα, τη Θεσσαλονίκη.

Από την Πέργαμο και την πλούσια ζωή, στη Ραμόνα της Θεσσαλονίκης και στη φτώχεια.

Ραμόνα!

Τι ποιητικό, τι λυρικό όνομα για ένα τόσο άσχημο και

καταθλιπτικό μέρος! Φαίνεται πως ο Θεός δίνει στους ανθρώπους τη φαντασία σαν όπλο για να μορφαίνουν την ασχήμια.

Η Ραμόνα ήταν μια περιοχή κρυμμένη σε μια γούβα, μακριά απ' το σταθμό των τρένων και των λεωφορείων, σαν να μην ήθελε ούτε ο ίδιος ο Θεός να τη βλέπει. Επειδή όμως κάποιος έπρεπε να την προστατεύει, στη μια πλευρά της ήταν χτισμένο το εκκλησάκι του Αϊ-Νικόλα και στην άλλη το εκκλησάκι των Αγίων Πάντων. Τα νερά από τις βροχές και τις μπουγάδες των γυναικών δεν είχαν διέξοδο να φύγουν από πουθενά, οπότε η λάσπη ήταν το σήμα κατατεθέν αυτής της γειτονιάς. Τα σπίτια, φτιαγμένα ολόγυρα σαν την αγκαλιά μιας μάνας που προστατεύει τα παιδιά της, ήταν χωρισμένα στα πιο μικρά και φτωχικά, που η πόρτα τους έβγαζε κατευθείαν στο δρόμο, και στα πιο μεγάλα, τα οποία διέθεταν περισσότερα δωμάτια και μια αυλή.

Όμως, με το που έφτανε το ευλογημένο βράδυ, η περιοχή άλλαζε όψη. Όλα γλύκαιναν απ' το φως που έβγαζαν οι λάμπες πετρελαίου και οι καρδιές των ανθρώπων. Σαν μια πόρνη που τη μέρα κοιμάται και τη νύχτα φτιασιδώνεται για να αρέσει στους πελάτες της. Τη μέρα άσημη, και τη νύχτα κούκλα!

Τα βράδια, όταν δεν έβρεχε, οι γείτονες έβγαιναν έξω και γίνονταν όλοι μια μεγάλη παρέα. Ο καθένας έφερνε απ' το φτωχικό του ό,τι περίσσευε. Μερικές ελίτσες, λίγο ψωμάκι, καμιά ντοματούλα κομμένη στα τέσσερα, άντε οι πιο εύποροι και λίγο τυράκι ή –αυτό, βέβαια, σπάνια– καμιά φέτα σαλαμάκι. Κι όταν το ούζο ή το κρα-



σί έκανε τη δουλειά του, οι γλώσσες λύνονταν κι ο καθένας έβγαζε από μέσα του, με τον δικό του τρόπο, τους καημούς που τον βάραιναν. Άλλος τραγουδούσε, άλλος έβριζε, άλλος χόρευε. Και δεν ήταν λίγες οι φορές που το τραγούδι έφερνε το κλάμα, και το κλάμα το γέλιο.

Όλοι μαζί οι άνθρωποι γίνονταν μια παρέα, μια αγκαλιά, με τις καλές και τις κακές στιγμές τους. Παράλληλα όμως με αυτή την καθημερινή και απλή ζωή, υπήρχε και μια άλλη. Στην άκρη της γούβας υπήρχαν κάτι σπίτια που αποκτούσαν ζωή μόνο τα βράδια. Τα κόκκινα φωτάκια τους άναβαν χειμώνα-καλοκαίρι και προκαλούσαν τη φαντασία των αντρών. Όλοι, μικροί-μεγάλοι, είχαν περάσει από κει κάποια στιγμή της ζωής τους. Τότε που ήταν ακόμη αγόρια και με τη βοήθεια των γυναικών της νύχτας έχασαν την αθωότητά τους κι έγιναν άντρες.

Εκείνα τα χρόνια, η Ραμόνα ήταν γνωστή για δύο πράγματα: για τους κατοίκους της, καθώς εκεί είχαν μαζευτεί όλες οι φυλές του Ισραήλ, και για τα κακόφημα μαγαζιά της που τα βράδια έκαναν χρυσές δουλειές. Ήταν η Βαβέλ της Θεσσαλονίκης!

Τόσο οι φτωχοί από τα γεννοφάσκια τους όσο κι αυτοί που έχασαν τα πάντα εξαιτίας του ξεπεσμού και του αναγκαστικού ξεριζωμού τους χωρούσαν σ' αυτή τη μικρή γωνιά του κόσμου. Εκεί, λοιπόν, είχε φυλάξει ο Θεός μια θέση και για την Παγώνα. Τι ξεπεσμός για μια παλιά αρχόντισσα της Περγάμου!

Παρ' όλα αυτά, με ευγνωμοσύνη δέχτηκε το φτωχικό που τους στέγασε, μιας και δεν μπορούσε να κάνει αλ-

λιώς, εφόσον τα σπίτια τα έδιναν με κλήρο στους πρόσφυγες. Ο κλήρος ήταν τύχη. Δε σε ρωτούσε από πού κρατάει η σκούφια σου για να σου δώσει παλάτι ή καλύβι. Ό,τι λάχαινε. Και της Παγώνας της έλαχε ένα χαμόσπιτο, αρκετά μεγάλο, βέβαια, γιατί είχε πολλά παιδιά.

Το σπίτι είχε πολύ ιδιαίτερη διαρρύθμιση αφού, για να πας από το ένα δωμάτιο στο άλλο, έπρεπε οπωσδήποτε να περάσεις από την αυλή. Τα καλοκαίρια μικρό το κακό, κάτι γινόταν. Το χειμώνα όμως με το κρύο, μάλωναν μεταξύ τους τα παιδιά, όταν η μάνα τα έστελνε στα άλλα δωμάτια για να της φέρουν κάτι.

«Να πας εσύ!»

«Όχι, εσύ να πας!»

Στο τέλος, η Παγώνα κουραζόταν από τις φωνές τους κι έβγαινε η ίδια.

Πού έφτασα; Πώς κατάντησα έτσι; αναρωτιόταν με παράπονο η περήφανη αρχοντογυναίκα. Αυτή, η πριγκιπέσα, που μέχρι πρότινος ζούσε χωρίς ποτέ να νοιαστεί για τίποτε πέρα από την κουζίνα και τα παιδιά της, τώρα να έχει ξεπέσει τόσο χαμηλά! Τις νύχτες, όταν όλοι κοιμούνταν, έκλαιγε. Πολλές φορές, βέβαια, ο άντρας της, που ξυπνούσε κι αυτός από τα ουρλιαχτά και τους εφιάλτες της ψυχής του, την έπαιρνε στην αγκαλιά του και της ψιθύριζε ένα στιχάκι που την έκανε να χαμογελά.

*Αχ, Παγώνα, αχ, Παγώνα,*

*εμείς να είμαστε καλά*

*και ας ζούμε στη Ραμόνα!*

Κι έτσι, με το χρόνο, το γιατρό της ψυχής, ο πόνος γλύκανε, έγινε πιο υποφερτός. Σιγά σιγά κατόρθωσε να

μετατρέψει το φτωχόσπιτό της σε μπαξέ. Οι τριανταφυλλίες της, οι γαριφαλιές, τα γιασεμιά και οι γαρδένιες την ταξίδευαν πίσω σε ό,τι είχε χάσει, και η αυλή της, που την ασβέστωνε κάθε τρεις και λίγο, μαζί με τον κήπο της έγιναν ο προσωπικός της παράδεισος. Εκεί έκρυψε όλη την ασχήμια και τη φτώχεια της συνοικίας όπου ζούσε.


Της Παγώνας της άρεσε να καμουφλάρει την ασχήμια, άσχετα αν αυτή της έβγαζε κοροϊδευτικά τη γλώσσα και της υπενθύμιζε την κατάντια της. Αυτοί οι άνθρωποι, τελικά, ήταν από άλλη πάστα φτιαγμένοι. Είχαν γερά κόκαλα και ρωμαλέες ψυχές, κι έτσι άντεξαν για χάρη των υπόλοιπων παιδιών και στάθηκαν ξανά στα πόδια τους. Βέβαια, δεν είχαν την αίγλη και το κύρος της Περγάμου, αλλά τουλάχιστον δεν πεινούσαν πια.

Με τον καιρό, στη Θεσσαλονίκη έκαναν άλλα τρία παιδιά. Την Κατίνα, την Ευστρατία και τη Νικομάχη.

Δυστυχώς, η Νικομάχη χάθηκε νωρίς από το κακό σπυρί, κι έτσι έμειναν τα δυο κορίτσια μέσα σε τόσα αγόρια, να παραβγαίνει η μια την άλλη σε ομορφιά και χάρη.

Από μωρό, η Κατίνα ήταν ατίθαση και ανυπάκουη, αλλά πολύ όμορφη, σαν βραδινό καλοκαιράκι, γεμάτο μυρωδιές κι αγάπη. Και η Ευστρατία ήταν όμορφη, ίσως ομορφότερη, αλλά της έλειπε αυτό το κάτι που τρέλαινε, εκτός από τη μάνα της, και τους άντρες. Της έλειπαν η τσαχπινιά και το νάζι.

Δε φυλακίζεται αυτό το κορίτσι σ' ένα σπίτι με μια δεσποτική μητέρα, έναν άβουλο πατέρα και αδελφια που δε σήκωσαν ποτέ το ανάστημα στη μάνα τους.

 έλει κότσια να μπορείς να αντέξεις τα χτυπήματα της μοίρας και να μη λυγίσεις απ' τον πόνο. Θέλει κουράγιο να μπορείς να χαμογελάς ακόμα και μες στη μαυρίλα της φτώχειας, της αρρώστιας, του θανάτου. Ακόμα περισσότερο, θέλει λεβεντιά κι αντρειοσύνη να μπορείς να κάνεις τον καημό σου χορό και τραγούδι.

*Το ζειμπέκικο της Κατίνας* είναι ένα βιβλίο θάρρους και λεβεντιάς. Η Κατίνα μάς παίρνει ανάλαφρα απ' το χέρι και μας ταξιδεύει από τη Ραμόνα της Θεσσαλονίκης στις φτωχογειτονιές του Πειραιά και στα κρυφά μονοπάτια της ζωής της.

Γελάμε και κλαίμε μαζί της, τη θαυμάζουμε και την αγαπάμε, της χτυπάμε παλαμάκια στο ζειμπέκικό της...

**Η Κατίνα είμαστε εμείς...**



**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.**  
ΤΑΤΟΪΟΥ 121, 144 52 ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗ ΑΤΤΙΚΗΣ  
ΤΗΛ.: 210 28 04 800 • FAX: 210 28 19 550  
[www.psichogios.gr](http://www.psichogios.gr) • e-mail: [info@psichogios.gr](mailto:info@psichogios.gr)

ISBN 978-960-496-895-4



9 789604 968954

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 11670

ΔΙΑΒΑΖΩ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΓΙΑΤΙ ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ ΜΕ ΤΑΞΙΔΕΥΕΙ